

POSTANOWIENIE

Dnia 31 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szulc (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku P. [...] Spółki Akcyjnej w K.
przy uczestnictwie [...] Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki Akcyjnej w O.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 31 marca 2016 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w O.
z dnia 21 października 2015 r., sygn. akt V Ga [...],

1) oddała zażalenie,

**2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 października 2015 r. Sąd Okręgowy w O. uwzględniając apelację wnioskodawcy, uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w O. oddalające wniosek P. [...] Spółki Akcyjnej w K. o ustanowienie służebności przesyłu i na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wskazał, iż zaskarżone postanowienie zostało wydane bez rozpoznania istoty sprawy, skoro Sąd Rejonowy ograniczył się

do pobieżnej oceny stanu sprawy i stwierdzenia, że wnioskodawca nie podjął inicjatywy dowodowej. Jednocześnie pominął potrzebę przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie zdeterminowanym charakterem rozpoznawanej sprawy i poczynienia ustaleń faktycznych pozwalających ocenić zasadność złożonego wniosku.

W zażaleniu na to postanowienie uczestnik [...] Przedsiębiorstwo Budowlane Spółka Akcyjna w O. zarzucił naruszenie art. 6 k.c oraz art. 232 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 328 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. a także naruszenie art. 386 § 4 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i „oddalenie apelacji wnioskodawcy”, bądź jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sposób sformułowania wniosków zażalenia oraz podniesione w nim zarzuty i ich motywacja wskazują, iż skarżący niewłaściwie pojmuje charakter prawny wniesionego zażalenia, traktując je, jako substytut skargi kasacyjnej i domagając się zbadania prawidłowości rozstrzygnięcia apelacji wnioskodawcy przez Sąd Okręgowy.

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż kognicja Sądu Najwyższego, jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Oznacza to, iż Sąd Najwyższy rozpatrując zażalenie weryfikuje jedynie, czy doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo, wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), bądź też czy miała miejsce nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.). Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu

odwoławczego, co do meritum (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014 r., nr 1, poz. 4 i z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, nie publ. oraz powołane w nich orzeczenia).

Skarżący błędnie pojmując charakter wniesionego środka odwoławczego oczekuje od Sądu Najwyższego oceny prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, koncentrując się na podważaniu merytorycznych podstaw wydanego orzeczenia. Tymczasem skuteczność zakwestionowania zaskarżonego postanowienia zależała wyłącznie od wykazania, że Sąd Okręgowy naruszył art. 386 § 4 k.p.c. Wprawdzie jeden z zarzutów wskazuje na takie naruszenie, ale jego uzasadnienie zmierza wyłącznie do podważenia oceny prawidłowości stanowiska Sądu odwoławczego, w zakresie przyjętej przez ten Sąd koncepcji merytorycznego rozpoznawania sprawy, odwołując się do wadliwego - w przekonaniu skarżącego - stosowania art. 6 kc oraz 232 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i niedostatecznego wyjaśnienia przez Sąd swojego stanowiska w motywach rozstrzygnięcia (art. 328 § 2 w zw z art. 13 § 2 k.p.c.). Skarżący wprost przy tym wskazuje, iż Sąd Okręgowy nie miał podstaw do uwzględnienia apelacji, skoro rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego było efektem prawidłowego stosowania przepisów o rozkładzie ciężaru dowodu i „w takiej sytuacji trudno szukać winy w Sądzie orzekającym w I Instancji i obarczać go brakiem rozpoznania istoty sprawy”. Zarzuty te usuwają się spod kontroli w postępowaniu zażaleniowym, jako dotyczące naruszenia przepisów prawa procesowego nie związanych z podstawami kasatoryjnym. W zażaleniu brak natomiast jakiegokolwiek juredycznej argumentacji wyjaśniającej, z jakiej przyczyny kasatoryjne rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jest wadliwe z perspektywy regulacji art. 386 § 4 k.p.c. i przy założeniu niemożności wkraczania w kompetencje sądu in merito.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, o nierozpoznaniu istoty sprawy można mówić wówczas, gdy sąd nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania, albo merytorycznych zarzutów strony, uznając bezzasadnie, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych lub procesowych unicestwiających roszczenie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 91/14, nie publ.; z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 126/14,

nie publ.; z dnia 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, nie publ.; z dnia 26 czerwca 2015 r., I CZ 60/15, nie publ. oraz powołane w nich orzeczenia). Sąd Rejonowy ograniczył się do ustalenia, iż na rzecz wnioskodawcy była uprzednio ustanowiona służebność przesyłu, ale wygasła po nabyciu przez uczestnika obciążonej nią nieruchomości w toku postępowania egzekucyjnego. Sąd ten nie poczynił żadnych ustaleń ani rozważań odnośnie istnienia przesłanek do ustanowienia na rzecz wnioskodawcy służebności przesyłu (art. 305¹ k.c. - 305⁴ k.c.), a w razie pozytywnego przesądzenia tej kwestii jej zakresu i wysokości należnego właścicielowi wynagrodzenia, przyjmując, iż wnioskodawca nie wykazał inicjatywy dowodowej, w ramach obciążającego go ciężaru dowodu, co Sąd odwoławczy zanegował. Sąd Okręgowy prawidłowo, zatem wskazaną sytuację uznał za podstawę uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy. Sąd ten wadliwie tylko przyjął jakoby spór między stronami sprowadzał się jedynie do zakresu wykonywania służebności i wysokości wynagrodzenia za jej ustanowienie, stanowisko skarżącego prezentowane przed Sądem pierwszej instancji nie pozostawia, bowiem wątpliwości, iż uczestnik negował potrzebę ustanowienia służebności przesyłu (k. 75-79), a Sąd Rejonowy również w tym zakresie nie zajął żadnego stanowiska (k. 212-215). Okoliczność ta nie dostarcza jednak argumentów wspierających stanowisko skarżącego, a wręcz pogłębia zakres spornych między stronami kwestii, które nie stały się przedmiotem badania Sądu Rejonowego.

W realiach rozpoznawanej sprawy zaistniała również potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, a przenoszenie całości postępowania dowodowego do Sądu drugiej instancji, nie znajduje żadnego uzasadnienia i godzi w gwarancje procesowe stron. Dowody dotychczas przeprowadzone nie stały się, bowiem podstawą ustaleń faktycznych, a dowody dotyczące istnienia podstaw do ustanowienia służebności przesyłu, jej zakresu, sposobu wykonywania i wysokości należnego wynagrodzenia za jej ustanowienie nie zostały przeprowadzone.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw z art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy oddalił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie

(art. 108 § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

jw

[l.n]